

09.08.2022

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**09 Ağustos 2022
Salı**

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

09 Ağustos 2022 Salı

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Büyük Ölçekli Bilgi İşlem Birimlerinde Sözleşmeli Bilişim Personeli İstihdamına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Merkezi Finans ve İhale Birimi Personel Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Ölçü ve Ölçü Aletleri Muayene Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İnsan Tüketimi Amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Yemlerin Piyasaya Arzı ve Kullanımı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Karayoluyla Taşınan Yüklerin Denizyoluna Aktarılmasının Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik

TEBLİĞ

- Bazı Varlıkların Ekonomiye Kazandırılması Hakkında Genel Tebliğ (Seri No: 1)

KURUL KARARI

- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 08/08/2022 Tarihli ve 11114 Sayılı Kararı

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 20/7/2022 Tarihli ve E: 2022/51, K: 2022/94 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 20/7/2022 Tarihli ve E: 2022/62, K: 2022/95 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 26/5/2022 Tarihli ve 2017/7592 Başvuru Numaralı Kararı

YARGITAY KARARLARI

- Yargıtay 3, 9 ve 12. Hukuk Dairelerine Ait Kararlar

Küresel buğday ithalatı artıyor

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve La Nina iklim fenomeninin üretim üzerinde yarattığı baskı piyasa koşullarını değiştirdi ve halkını beslemek için buğdaya bağımlı olan ülkeler, tedariklerini güvence altına almak amacıyla alımlarını artırmaya başladı.

2022-23 pazarlama yılında, dünyanın 779,03 milyon ton buğday üretmesi ve 204,89 milyon ton ihracat yapması bekleniyor. Türkiye de ihracatını artırmayı planlayan ülkelerden. Dünyanın en büyük ithalatçılarının ülkelerini beslemek için yapacağı alımların büyüklüğü ise ABD Tarım Bakanlığı tarafından şöyle tahmin ediliyor.

- Kuzey Afrika: Cezayir, Mısır, Libya, Fas ve Tunus 2021- 22'de 27.35 milyon ton olan alımlarını 2022/23'te 29.2 milyon tona çıkaracak. Bölgenin hasat miktarı da 17.25 milyon ton olarak tahmin ediliyor.
- Güneydoğu Asya: Endonezya, Malezya, Filipinler, Tayland, Vietnam'dan oluşan bu bölgenin 26.03 milyon ton buğday ithal etmesi bekleniyor. Bu ülkeler kendi buğdayını üretmiyor.
- Ortadoğu: Lübnan, Irak, İran, İsrail, Ürdün, Kuveyt, Suudi Arabistan, Yemen, BAE, ve Umman geçen yıl 23.05 milyon ton olan ithalatını 23.32 milyon tona yükselecek. Bölgenin üretimi beklentisi ise 17.59 milyon ton.
- Çin: 2022/23 alımlarının 9.5 milyon ton alması bekleniyor. Hasat etmesi beklenen ürün miktarı ise 135 milyon ton.

- Bangladeş: 7 milyon ton ithalat yapması beklenen ülkenin üretim beklentisi 1.1 milyon ton.
- Nijerya: Batı Afrika ülkesinin 6.5 milyon ton ithalat yapacağı tahmin ediliyor. Kendi üretimi ise sadece 110 bin ton civarında kalacak.
- Brezilya: 6.4 milyon ton ithalat ve 8.5 milyon ton buğday üretimi bekleniyor.
- Japonya: Asya ülkesinin 5.3 milyon ton ithalat yapacağı tahmin ediliyor. Japonya'nın üretim tahmini ise 1.15 milyon ton.

Romanya, buğday ihracatına hazır

AB'nin tahıl depoları arasında yer alan Romanya'nın ihraç edilecek buğday fazlası artıyor. Romanya Tarım Bakanı Petre Daea, yaptığı açıklamada, Romanya'nın buğday hasadının şimdiye kadar yüzde 96'sının tamamlandığını söyledi. Bakan, elde edilen mahsulün iç piyasada ihtiyaçlarını karşılayacak ve ihraç fazlası sağlayacak kadar büyük olduğunu belirtti. Romanya, Avrupa Birliği'nin en büyük tahıl satıcıları arasında ve Ortadoğu'ya önemli miktarda ürün tedarik ediyor. Avrupa Komisyonu verilerine göre, Temmuz 2021 - Haziran 2022 döneminde Romanya, AB'deki toplam buğday üretiminin yaklaşık yüzde 10'unu oluşturdu ve Birliğin buğday ihracatının dörtte birine denk gelen 6.3 milyon tonluk bir hacim oluşturdu. 2021'de 11.3 milyon ton buğday da dahil olmak üzere rekor bir tahıl mahsulü elde etmişti. Tahıl mahsulü genellikle ihtiyacının iki ila üç katı büyüklüğünde.

Sakarya'da lisanslı hububat deposu açıldı

Sakarya ve çevre illerdeki üreticilerin hububat ürünlerinin sağlıklı koşullarda saklanarak değerinde pazarlanabilmesine olanak sağlayacak lisanslı depo törenle hizmete açıldı.

Sakarya Ticaret Borsasının (STB) girişimleriyle Erenler ilçesindeki 82 dönümlük araziye inşa edilen 25 bin 800 ton kapasiteli lisanslı deponun açılış töreninde konuşan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklioğlu, lisanslı depoların, kamu ve özel sektörlerin ortak bir amaçla bir araya geldiği, aynı vizyonu paylaştığı somut ve güzel bir örnek olduğunu söyledi.

Yaklaşık 17 sene önce lisanslı depoculuk sisteminin temelini oluşturan lisanslı depoculuk kanununu TOBB ve TMO'nun birlikte hazırladığını belirten Hisarcıklioğlu, "Bugün ülkemizde faaliyette olan lisanslı depo kapasitemiz 8,5 milyon tona ulaşmıştır. Lisanslı depoculukta bir sonraki adım Türkiye Ürün İhtisas Borsası (TÜRİB) olmuştur. Buraya konulan mallar elektronik belge alınarak dünyanın her yerine satılabilir hale gelmiştir." diye konuştu.

Lisanslı depoculuk ve TÜRİB sayesinde tarımsal ürünlerin fiyatlarının daha sağlıklı bir şekilde belirlendiğini kaydeden Hisarcıklioğlu, "TOBB camiası ve ticaret borsaları Türkiye'de lisanslı depoculuğu ve tarımsal ürün ticaretinin gelişmesi için önemli bir misyon üstlenmiştir. Hedefimiz, tarım piyasalarının etkinliğini arttırarak gelişmiş bir tarım piyasasına sahip olunmasıdır. Özellikle tarım ve gıdanın öneminin arttığı bu zamanda gelişmiş bir tarım piyasasıyla Türkiye coğrafi konum avantajını kullanarak tarımda merkez üs haline gelebilir." ifadesini kullandı.

09.08.2022

"Lisanslı depolara ihtiyaç var"

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürü Ahmet Güldal ise halihazırda 8,5 milyon ton kapasitesinde olan lisanslı depoculuğun Türkiye'ye yetmediğinin anlaşıldığını söyledi.

Hasat döneminde ülkenin yarısını gezdiğini ve lisanslı depoların yüzde 85 oranında dolu olduğuna değinen Güldal, "Mısır hasadı yeni başlıyor. TMO olarak yoğun bir alım kampanyası yürütüyoruz. Üreticimiz de fiyatlardan son derece memnun ve bizi tercih ediyor. Depolarımız büyük ölçüde doldu ve toprak üstü açık yığınlar yapıyoruz. Demek ki Türkiye'de depolara özellikle de lisanslı depolara ihtiyaç var." şeklinde konuştu.

Güldal, sağlıklı, sigortalı, elektronik ortam ticaretin açık çalışacak bu tesislerin kısa sürede daha çok artacağını sözlerine ekledi.

ESK'dan karkas et fiyatlarına müdahale

Et ve Süt Kurumu, küçükbaş hayvancılıkta karkas et alım fiyatlarını artırdı.

Et ve Süt Kurumu (ESK), küçükbaş hayvancılıkta karkas et alım fiyatlarını artırdı. Kuzu karkas alım fiyatı 88 liradan 90 liraya çıkarılırken, ihraç amaçlı karkas alım fiyatı ise 92 lira oldu.

Piyasa regülasyonu çerçevesinde bazı tedbirler aldıklarını vurgulayan ESK'nın açıklamasına göre, iç tüketimin artırılması amacıyla da perakende satış mağazalarında yüzde 25 indirimle gidildi.

Alınan bu tedbirlerle beraber kuzu karkas fiyatları, piyasada 85 TL/kg'dan ortalama 90-95 TL/kg'a yükseldi.

ESK, bugünden geçerli olmak üzere toklu alım fiyatlarını da 82 TL/kg'dan, primlerle 90 TL/kg'a çıkarttı.

09.08.2022

Tahıl taşıyan 2 gemi daha Ukrayna'dan hareket etti

Milli Savunma Bakanlığı, tahıl taşıyan 2 geminin daha Ukrayna'dan ayrıldığını bildirdi.

Bakanlıktan yapılan açıklamaya göre, tahıl sevkiyatı kapsamında Güney Kore'ye 64 bin 720 ton mısır taşıyan Liberya bayraklı "Ocean Lion" isimli gemi ve İstanbul'a 5 bin 300 ton dökme ayçiçeği küspesi taşıyan Türk bayraklı "Rahmi Yağcı" isimli gemi bu sabah Çornomorsk'tan hareket etti.

Gece saatlerinde İstanbul Ahırkapı açıklarına demirleyen 4 geminin denetlemesi de ilerleyen saatlerde gerçekleştirilecek.

İcradan satılık ülke yarattılar: İpoteksiz toprak yok

Çiftçiyi topraktan koparan AKP'nin tarım politikasının yarattığı dramatik tablo gün yüzüne çıktı. Toplam 1 milyon 533 bin tarım arazisi sahibinin arazileri bankalara ipotekli. Urfa'da 127 milyar metrekare, Konya'da ise 4 milyar metrekare büyüklüğündeki tarım arazisinin bankaya rehin bırakıldığı belirlendi. İpotek konulan tarım arazisi sahibi en fazla Konya'da.

BİRGÜN

Mustafa BİLDİRCİN

İpotekli tarım arazilerinin illere göre dağılımı, tarım ve tarımla uğraşanların içinde bulunduğu dramatik tabloyu gözler önüne serdi. Hemen her kentte milyonlarca metrekarelik tarım arazisinin ipotekli olduğu, tarım arazisine bankalar tarafından ipotek konulan yurttaş sayısının 1 milyon 533 bin 579'a çıktığı belirlendi. Üzerinde ipotek bulunan tarım arazilerinin büyüklüğü itibarıyla Urfa, 127 milyar 760 milyon metrekare tarım arazisi ile ilk sırada yer aldı. Urfa'daki ipotekli tarım arazilerinin alanlarının, kentteki toplam tarım arazisi alanlarına oranının yüzde bin 59 olduğu bildirildi.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün (TKGM) verileri, borç batağına saplanan, borcunu borçla kapatmaya çalışan çiftçilerin içler acısı halini ortaya koydu. Türkiye'nin 81 ilinde milyarlarca metrekarelik tarım arazisinin bankalara ipotekli olduğu belirlendi.

İPOTEKLİ TARIM ARAZİLERİNİN ALANLARININ İLDEKİ TOPLAM TARIM ARAZİSİ ALANLARINA ORANI (%)

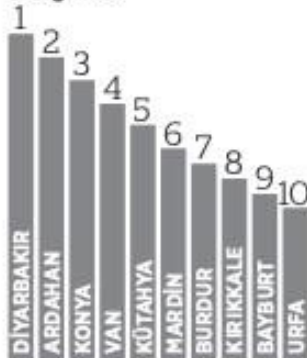
MİLYARLARCA METREKARE

Toplam 127,7 milyar metrekarelik ipotekli tarım arazisi ile Urfa ilk sırada yer alırken 4 milyar 489 milyon 478 metrekarelik ipotekli tarım arazisi ile Konya ikinci sırada geldi. İpotekli tarım arazilerinin büyüklüğünün bazı kentlere göre dağılımı ise şöyle gerçekleşti:

- Adana: 1,2 milyar metrekare
- Ankara: 1,7 milyar metrekare
- Eskişehir: 1,2 milyar metrekare
- İzmir: 1 milyar metrekare
- Yozgat: 1,1 milyar metrekare

TKGM'nin tarım arazilerine ilişkin verilerinden en çarpıcı olanlarından biri ise ipotekli tarım arazilerinin kentlerdeki toplam tarım arazilerine oranına yönelik veri oldu. Urfa'daki ipotekli tarım arazilerinin toplam tarım arazisine oranı yüzde bin 59 olarak hesaplanırken Konya'daki toplam tarım arazisinin yüzde 23'ünün ipotekli olduğu belirtildi. Toplam 1,2 milyar metrekarelik ipotekli tarım arazisi bulunan Adana'da ise ipotekli tarım arazilerinin oranı yüzde 23,2 ile ifade edildi.

Takipteki kredilerin toplam kredilere oranının en yüksek olduğu iller

TRİLYONLUK ARAZİLER

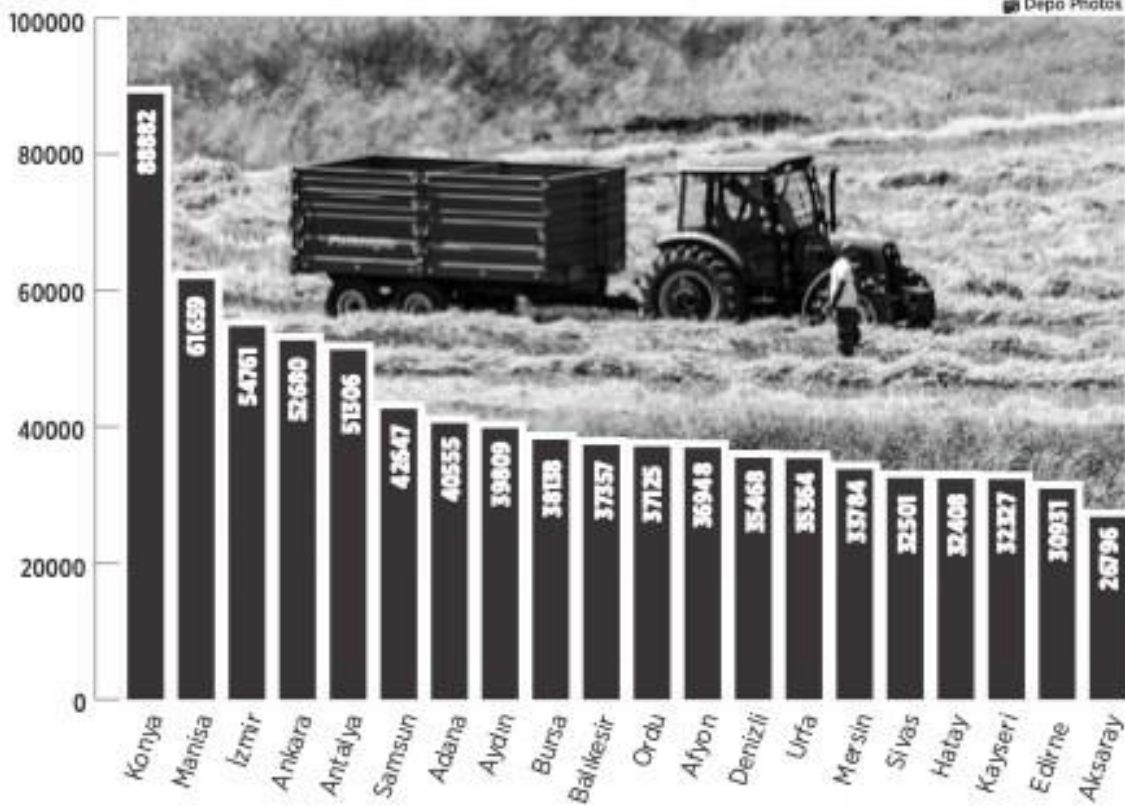
Tarım arazisi tapularına bankalar tarafından konulan ipoteklerin parasal değeri de hesaplandı. İpoteklerin parasal değeri, TKGm'nin, "TAKBİS'te yer alan ipotek bedelleri ile ilgili değerlendirme yapmak doğru sonuç vermeyebilir" notuyla paylaştığı verilere şöyle yansıdı:

- Çanakkale: 52,9 trilyon TL
- Denizli: 70,5 trilyon TL
- Urfa: 1,7 trilyon TL
- Niğde: 201,2 milyar TL
- İzmir: 2,3 trilyon TL
- İstanbul: 624,7 milyar TL

BAŞKENT'TE 52 BİN KİŞİNİN ARAZİSİ İPOTEKLİ

Türkiye'nin üç büyük kenti Ankara, İstanbul ve İzmir'de bulunan ve tapusu üzerine bankalar tarafından ipotek konulan tarım arazisi sahibi kişi sayısı da paylaşıldı. Ankara'da 52 bin 980, İstanbul'da 10 bin 74, İzmir'de ise 54 bin 763 kişinin tarım arazisinin bankalara ipotekli olduğu kaydedildi.

BANKALAR TARAFINDAN İPOTEK KONULAN TARIM ARAZİSİ SAHİBİ SAYISI

İCRA DOSYALARI 1,5 MİLYON ARTTI

Tarım sektörünün bankacılık sistemine olan borçları haziranda 16,8 milyar lira artarak 224,8 milyar liraya yükseldi. Sektörün borçlarında yılın ilk altı aylık döneminde ise 57,1 milyar lira artış oldu. Sektörün bu borçlarınının 170,7 milyar lirası kamu bankalarına olan kredi borçlarından kaynaklanırken, özel bankalara olan borçları da 54 milyar liraya çıktı. Tarım sektörünün zamanında ödeyemediği için bankaların yasal takibe aldığı kredi miktarı ise 3,6 milyar lira olarak gözüküyor.

Öte yandan Ulusal Yargı Ağı (UYAP) üzerinden alınan verilere göre bu yıl 1 Ocak – 5 Ağustos günleri arasında icra ve iflas dairelerine UYAP üzerinden toplam 5 milyon 379 bin yeni dosya geldi. 3 milyon 892 bin dosya ise sonuçlandırıldı. Yeni gelen dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 26,2 oranında arttı. İcra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı ise son bir yılda 1 milyon 466 bin adet artarak 5 Ağustos itibariyle 24 milyon 53 bine çıktı.

Genel bütçe gelirlerinde tahsilat oranı düşüyor

Toplam vergi tahakkuklarında tahsilat oranı ilk altı ayda yüzde 69,2'ye geriledi. Bu oran, pandeminin etkili olduğu iki yılın rakamlarının altında.

Mehmet KAYA / ANKARA

Türkiye'de salgının ardından ekonomik zorlukların ve yüksek enflasyonun yaşandığı 2021 sonu, 2022 ilk yarısında, vergi ve genel gelirlerdeki tahakkuk tahsilat oranlarında düşüş dikkat çekti.

DÜNYA'nın derlediği verilere göre, vergi gelirlerinde yüzde 80'lerde seyreden tahakkuk tahsilat oranları, 2022 Ocak-Haziran döneminde yüzde 70'in altına geriledi. Dahilde alınan KDV'de, genellikle düşük seyreden beyana dayanan KDV'nin etkisiyle yüzde 40'ların üzerinde seyrederken, 2022 ilk yarısında yüzde 31,2 oldu. Genel bütçe gelirlerinde de 2022 iyi işaret vermedi. Bir önceki yılın tamamında yüzde 64,4 olan oran yüzde 56,5'e düştü.

Sıklıkla vergi aflarına neden olan tahakkuk/tahsilat oranındaki düşüklük 2022'nin ilk altı ayında önceki yıllara göre daha belirginleşti. Salgın döneminde dahi önceki yıllara yakın seyreden oranlar 2022'nin ilk altı ayında genel ortalamaların altında seyrediyor. Yılın kalanında da benzer bir eğilim gözlenirse, maliye bir kez daha birikmiş vergi borçlarıyla karşı karşıya kalacak. Dahilde alınan KDV salgının etkisiyle geçen yılın ilk yarısında oldukça düşük seyretmişti. Tahakkuk tahsilat oranı yüzde 30'lar düzeyinde gerçekleşmişti ancak yılın kalanında yükselen oran, yılsonu oranını önceki yılların üzerine dahi taşımıştı.

Yılın ilk yarısında toplanan vergiler, genel bütçe hedefleriyle oransal olarak uyumlu görünüyor. Bu kapsamda, genel bütçeli kuruluşların gelirleri toplamı, ilk altı ayın sonunda ek bütçe dahil yılsonu gelir tahmininin yüzde 49'una ulaştı. Aynı kıyaslama vergi gelirleri için yapıldığında da oranın yüzde 47'sinin tahsil edildiği gözlemlendi. Her iki kalemde de önceki yıllarda daha yüksek gerçekleşme oranı görülse de, ek bütçe yapılan bir yılda gelir tahmininde yılın ilk altı ayı sonunda yüzde 50'lere ulaşılması, yılsonu hedefleri ile uyumlu bir sonucu işaret ediyor kabul edilebilir.

Kamu maliyesinde borçlanma sorunu Buna karşılık tahakkuk tahsilat oranlarındaki düşüklük ise yılın kalanı için hem bütçe, hem de genel ekonomi açısından önem taşıyor. Toplanamayan gelirler özellikle kamu maliyesinde ilave borçlanma gibi sonuçlara yol açıyor. Dahilde alınan KDV'nin tahsilatındaki düşük seyri de takip eden dönemin beyana dayalı vergilerinde de olası bir düşüşe işaret ediyor şeklinde yorumlandı.

ABD'de enflasyon beklentisinde keskin düşüş

ABD Merkez Bankası (Fed) New York Şubesi, Amerikalı tüketicilerin kısa ve orta vadeli enflasyon beklentilerinin temmuzda keskin bir düşüş gösterdiğini bildirdi.

New York Fed, temmuz ayına ait Tüketici Beklentileri Anketi'nin sonuçlarını yayımladı.

1300 hane halkının katılımıyla gerçekleştirilen anketin sonuçlarına göre, gelecek 12 ayı kapsayan kısa vadeli medyan enflasyon beklentisi ocakta 0,6 puan azalışla yüzde 6,2'ye geriledi. Kısa vadeli enflasyon beklentisi, haziranda yüzde 6,8 ile rekor seviyeye yükselmişti.

Gelecek 3 yıllık süreci kapsayan orta vadeli enflasyon beklentisi de aynı dönemde 0,4 puan azalarak yüzde 3,2'ye indi. Orta vadeli enflasyon beklentisi haziranda yüzde 3,6 seviyesinde gerçekleşmişti.

Harcamalardaki artışa ilişkin beklenti de bu dönemde 1,5 puan azalarak yüzde 6,9'a geriledi.

Enflasyon beklentilerindeki düşüşte, benzin ve gıda fiyatlarına ilişkin beklentilerde yaşanan gerileme etkili oldu.

Temmuz ayı enflasyonu çarşamba günü açıklanacak

ABD'de geçen ay açıklanan verilere göre, Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) haziranda aylık yüzde 1,3 artarken, yıllık yüzde 9,1 ile "Kasım 1981'den bu yana kaydedilen en hızlı artışı" göstermişti.

Ülkede enflasyonun yükseliş eğilimini sürdürerek yeniden 41 yılın zirvesine çıkmasının ardından ABD Merkez Bankası (Fed) temmuz toplantısında da haziranda olduğu gibi 75 baz puanlık faiz artışına gitmişti. Böylece Fed, enflasyonu yüzde 2 hedefine çekmek için marttan bu yana politika faizini toplam 225 baz puan artırmıştı.

ABD'de çarşamba günü açıklanacak temmuz ayı enflasyonuna ilişkin piyasa beklentisi ise aylık yüzde 0,2 ve yıllık yüzde 8,7 artarak bir önceki aya kıyasla yavaşlama göstermesi yönünde.

Ruble anlaşmasına ABD'den ilk tepki: Türkiye, Rus sermayesi için güvenli liman olmamalı

ABD Dışişleri Bakanlığı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Soçi'de yaptığı görüşmede, Türkiye'nin Rusya ile yaptığı yeni ekonomik anlaşmalara tepki gösterdi. Bakanlık açıklamasında, Erdoğan'ın Rusya'nın eylemini 'kabul edilemez' olarak nitelendirdiğini hatırlatmak istiyoruz" diyerek, Türkiye'nin Rus sermayesi için güvenli bir liman olmaması gerektiğini belirtti.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin geçtiğimiz günlerde Soçi'de görüşme yapmıştı. ABD Dışişleri Bakanlığı, Türkiye ve Rusya arasındaki yeni ekonomik anlaşmalara tepki gösterdi. Bakanlık, anlaşmalara yönelik Ciner Medya ABD Temsilcisi Ali Çınar'ın sorularını yazılı olarak yanıtladı.

ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada "Türkiye'nin Rusya'nın saldırganlığı karşısında Ukrayna'nın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne güçlü desteğini ifade ettiğini ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'nın Rusya'nın eylemini 'kabul edilemez' olarak nitelendirdiğini hatırlatmak istiyoruz" dendi.

Türkiye'yi yasadışı Rus varlıkları veya işlemleri için güvenli bir liman haline gelmemeye çağırdıklarını da belirten ABD Dışişleri Bakanlığı "Verileri dikkatle izliyoruz ve şu ana kadar Türkiye'de yasadışı Rus parası olduğuna dair bir kanıt yok gibi görünüyor" dedi.

09.08.2022

"Müttefikleri, Rusya'ya olan enerji bağımlılığını azaltmak için enerji kaynaklarını çeşitlendirmeye yönelik adımlar atmaya teşvik etmeye devam ediyoruz" diyen ABD Dışişleri Bakanlığı, uzun vadede enerji güvenliğini artırma çabalarına yardımcı olmak için Türkiye ile birlikte çalıştıklarını da ifade etti.

Hayvancılıkta çöküşün nedeni yüksek maliyet, düşük talep ve fiyat

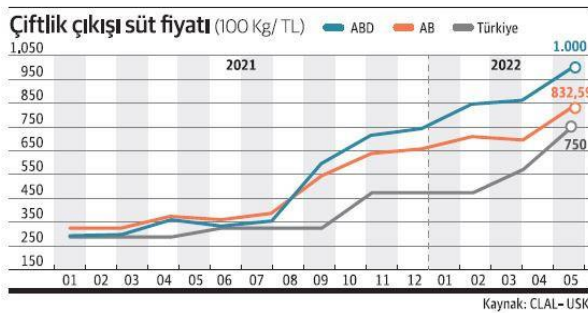

Ali Ekber YILDIRIM

09 Ağustos 2022 Salı

Hayvancılık sektörü bir kez daha darboğaza sürüklendi. Kırmızı ette, çiğ sütte ciddi sorunlar yaşanıyor. Maliyetler hızla artarken üretici fiyatı aynı oranda artmıyor. Kasapta, marketlerdeki et ve süt fiyatı ise tüketiciye çok pahalıya geldiği için tüketim azalıyor. Dar gelirliler ve orta gelirli insanlar et alamıyor. Et tüketimi zenginlik istiyor. Talep düşük, maliyet yüksek olunca üretici para kazanamadığı için üretimden çekiliyor.

Sektörün tüm kesimleri sıkıntı yaşıyor. Anma bugünlerde en büyük sıkıntı küçükbaş hayvancılıkta. Kuzu eti fiyatı sığır eti fiyatının gerisine düştü. Kuzu karkas ihracatı için Et ve Süt Kurumu'na (ESK) yetki verildi. Kurum bu yetkiyi kullanmak yerine kuzu-koyun eti fiyatında yüzde 25 indirim yaptı. Tarım ve Orman Bakanı Vahit Kirişçi, üreticiden aldıkları ette indirim yapmadıklarını söylese de piyasada bu indirim üreticiye alımlara da yansıtıldı.

Ülkelere Göre Sığır Karkas Fiyatları (Dolar/Kg)

	2012	2015	2019	2020	2021	2022
AB	5,15	4,79	4,17	4,23	4,79	5,00
ABD	4,30	5,20	4,09	3,82	4,27	4,84
Almanya	4,96	4,45	4,42	4,53	5,20	5,71
Avustralya	3,38	3,49	3,64	4,13	5,07	4,82
Brezilya	2,94	2,67	2,51	2,68	3,40	3,59
Fransa	4,90	4,26	4,09	4,21	4,54	4,98
İrlanda	4,97	4,41	4,02	4,16	4,80	4,98
Türkiye	8,12	8,33	5,36	5,20	5,04	5,30
Uruguay	3,36	3,20	3,67	3,57	4,07	4,38

Kaynak: BordBia, Avrupa Komisyonu

Geçen hafta Gaziantep'te koyun-keçi yetiştiricileri sorunlarına dikkat çekmek için Gaziantep - Nizip karayolunu yarım saat trafiğe kapattı. Haklarında soruşturma açılan yetiştiriciler artık üretimi sürdüremez noktaya geldiklerini her geçen gün zarar ettiklerini söylüyor. Gaziantep Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Başkanı Osman Türkman kendileri hakkında soruşturma açmak yerine sorunlara çözüm üretilmesini istedi. Yetiştiricilerin ülke için üretim yaptığını ancak maliyeti kilo başına 100 liranın üzerinde olan kuzu karkas etinin 92 liradan alınacağı ifade edilmesine

rağmen alınmadığını 82 liradan alınmak istendiğini belirten Türkman, bir aydır bu sorunu anlatmaya çalıştıklarını söyledi. Türkman, yetiştiricilerin her gün yüzbinlerce lira zarar ettiğini ve derdini anlatacak kimse bulamadığını, soruna çare üretilmediğini belirterek Tarım ve Orman Bakanlığı bürokratlarını suçladı.

Hayvancılıkta yaşanan darboğazın nedenleri

Hayvancılıkta yaşanan darboğazın nedenlerini Et ve Süt Kurumu Genel Müdürü Mustafa Kayhan kurumun dergisine yazdığı makalede tek tek dile getiriyor. Mehdi Eker'in tarım bakanlığı döneminde Hayvancılık Genel Müdürü olarak görev yapan Kayhan o dönemde de hazırladığı "Kırmızı Et Stratejisi"nde de hayvancılıkta yapılan yanlışları ve uygulanması gereken politikaları dile getirmişti.

"Kırmızı Ette Küresel Görünüm" başlığıyla yayınlanan makalede dünyadaki gelişmeleri özetledikten sonra şu bilgilere yer veriliyor: "Dünyada üretilen sığır eti toplamı 71 milyon 754 bin tondur. Bu miktarın sadece %17'si yani 12 milyon tonu ticarete konu olmaktadır. Bu miktarın da %56'sı dört ülke tarafından ihraç edilmektedir. Sığır eti bol bir ürün değildir ve ayrıca hayvan sağlığı ve ürün standartlarını, şoklama ve lojistik maliyetlerini, raf ömrü gibi faktörleri dikkate aldığımızda ithalat ile tedarik edilmesi zordur.

Sınırlı sayıda ülke tarafından ve sınırlı miktarda küresel pazarlara arz edilen sığır karkasların son üç yılda fiyatları ortalama yüzde 20 artmıştır. Artış eğiliminin devam edeceği tahmin edilmektedir."

Süt hayvancılığı küçülecek

Dünyada yılda yaklaşık 887 milyon ton süt üretimi gerçekleştiği ve kişi başına yılda 117 litre süt tüketildiğini hatırlatan Kayhan, Avrupa Birliği, Yeşil Mutabakat ile sıfır karbon hedefine ulaşmak için önümüzdeki on yıllarda enterik metan gazı emisyonundan dolayı süt sığırcılığında küçülme planları yaptığına dikkat çekti. AB'nin ihracatının bitmesi halinde bilhassa önemli alıcı ülkeler olan Çin, Ortadoğu ve Körfez ülkeleri önemli oranda etkileneceğini vurgulayan Kayhan, üretimde kısıtları fazla olan İslam coğrafyasının talepleri Türkiye'yi de zorlayacağını belirtti.

Düşük süt fiyatı ihracat için fırsat

Türkiye'nin 23 milyon ton süt üretimi ile dünyanın dokuzuncu büyük ülkesi olduğunu hatırlatan Kayhan: "Üretilen sütün sadece yarısı sanayiye gitmektedir. Geçmiş yıllarda yurt dışı fiyatlar yurt içi fiyatların altında seyrettiği için ihracat fırsatı teşviklerle oluşturulurken, bugün iç fiyatlar dış fiyatların altında kalmış ve ihracat fırsatı doğmuştur. Toplam üretilen süt miktarımız yüksek olmasına rağmen ihracat değerimiz emsal ülkelere göre çok düşük düzeydedir. Türkiye, iklim verileri ve yağış kuşağı gereği süt sığırcılığını geliştirmek zorundadır. Damızlık süt sığırcılığında günlük süt gelirleri, girdi maliyetlerini karşılamalıdır. Damızlık veya besilik hayvan gelirleri ve devlet destekleri de çiftçi refahını sağlamalıdır. Kırmızı et ve süt ile ürünlerinde arz güvenliğinin sağlanmasında sürdürülebilir damızlık süt işletmelerinin

payı büyüktür. Bu nedenle ihracat odaklı büyüme planları yapılmalıdır. Yakın coğrafyadaki ülkelerin ithalatçı olması ve AB'deki Türk etnik nüfus önemli dış pazar potansiyeli olarak değerlendirilmelidir" bilgisini verdi.

Destekleme politikaları

Makalede hayvansal üretimde doğal kaynakları koruyarak üretimde sürdürülebilirliği sağlamak, kayıt sistemleri ile izlenebilirliği oluşturmak, işletmelerin altyapısını ıslah etmek, hayvan sağlığı ve ıslahını etkinleştirmek ve çevreye uyumlu atık-girdi yönetimini kolaylaştırmak için çeşitli destekleme araçlarının kullanıldığı vurgulanarak Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Fonu ve ulusal bütçeden finanse edilen İPARD, Kırsal Kalkınma Yatırım Destekleri ve Sübvansiyonlu Kredi Uygulamaları hakkında bilgiler veriliyor.

Devlet destekli yatırımlardan sektör dışı yatırımcılar yararlanıyor

Devlet desteklerini anlattıktan sonra gözlemlerini de paylaşan Kayhan: "Yaptığımız gözlemlerde bugüne kadar devlet destekli yatırımlar geçimlik ve yarı geçimlik işletmelerin sahiplerinden ziyade, hayvancılık dışındaki yatırımcılar tarafından daha fazla kullanılmıştır. Bunun nedenleri arasında, destek oranlarının yüksek olması, kırsal üreticilerin proje hazırlama kapasitesinin zayıf olması, öz sermaye yetersizliği, teminat darboğazları sayılabilir. Farklı meslek gruplarının tarıma yaptıkları yatırımdan süreç içerisinde umduğu kârlılığı bulamayıp işletmeleri boş tutmaları önemli bir potansiyel kaybı olarak değerlendirilmeli ve kendi iş gücü ile kırsalda hayvancılık yapanların, öncelikle teşviklerden faydalandırılarak kırsal hayvancılık işletmelerinin ölçeğinin iyileştirilmesi gıda güvenliğine katkı sağlayacaktır" yorumunu yapıyor.

Maliyetlerdeki artış fiyat artışından yüksek

Bütçe imkânları doğrultusunda yapılan desteklemelerle yıllar itibarıyla et ve sütte önemli miktarda üretim artışları olduğunu vurgulayan Kayhan üretim maliyetleri ve fiyatlarla ilgili şu çarpıcı değerlendirmeyi yapıyor: "Son üç yılda başta yem olmak üzere girdi fiyatlarında anormal artışlar yaşanmıştır. Süt ve karkas fiyatları ile maliyetlerin artışlarına bakıldığında her iki üründe de maliyet artışları fiyatların üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durum sonuç itibarıyla çiftçinin gelir kaybına neden olmaktadır. Bugün gıda enflasyonu birçok ülkede yükselmektedir. Ülkemizde üretici fiyat endeksi ile tüketici fiyat endeksi arasındaki makas açılmış ve gıda enflasyonu da son yılların en yüksek düzeyine çıkmıştır. Hükümetimiz, Gıda Enflasyonu İle Mücadele Programı kapsamında, hayvansal ürünlerin maliyet ve fiyatlarını takip etmektedir. Son yıllarda Ulusal Süt Konseyi tarafından belirlenen çiğ süt fiyattan zaman zaman maliyetin altında kalmıştır. Bakanlığımız, destekleme politikaları ile çiftçi gelir kayıplarının büyük ölçüde önüne geçse de tatmin edici fiyat mekanizmasının oluşmaması üretimi daraltma potansiyelindedir."

Gıda güvenliği sürdürülebilir hayvancılıkla sağlanabilir

Makalenin sonuç bölümünde Mustafa Kayhan yapılması gerekenleri şöyle özetliyor: "Et ve sütte gıda güvenliğinin sağlanması sürdürülebilir hayvancılık ile mümkündür.

Kırsal işletmelerin altyapısının geliştirilmesi, hayvan sağlığı ve ıslah programları ile verim ve kalitenin iyileştirilmesi, girdi tedariki ve ürün alım garantisine dayalı kamu hakemliğinde sözleşmeli üretimin yaygınlaşması ve etkin destekleme politikalarıyla üretici refahını arttırıcı tedbirlerin uygulanması gıda güvenliğinin sağlanmasında önemli başlıklar olarak görülmektedir. Et ve Süt Kurumu, piyasa alım müdahalelerinin amaçlarından biri de hükümetimizin sosyal politikaları ile uyum içinde, alt gelir gruplu ailelerin gıdaya erişimini sağlamaya yöneliktir. Bunun yanı sıra Kurum, ürün maliyetlerine göre çiftçi refahını gözeterek ürün alım politikaları geliştirmekte ve üreticiye güven vererek yüksek enflasyonist iklimin oluşturduğu belirsizliği gidermek suretiyle üretimde devamlılığa katkı sağlamaktadır.

Ülkemizin gıda güvenliği, tarım işletmelerinin ekonomik ölçeklere erişimi ve sürdürülebilir tarım politikaları ile kırsal refahın güçlendirilmesine bağlıdır.”

Özetle, hayvancılıkta yaşanan darboğazın nedenleri ve çözüm önerileri herkes tarafından biliniyor. Hayvancılık politikasını uygulayanlar da biliyor. O zaman çözüm için ne bekleniyor?

2016-2018’de ihtiyaçtan çok fazla ithalat yapıldı

Türkiye’nin, 2016-2018 yıllarında ihtiyacının çok üzerinde besilik dana ve karkas et ithalatı yaptığına dikkat çeken ESK Genel Müdürü Mustafa Kayhan: “Canlı hayvan stokları yüksek ve talep de zayıf seyrettiği için küresel piyasalardan farklı olarak dana karkas fiyatları 2021 yılının son çeyreğine kadar artmamıştır. Et ve Süt Kurumu, piyasa düzenleme amacıyla alım müdahalesi yapmak suretiyle fiyatların gerilemesini önlemiştir. Stoklar eridikten sonra fiyatlar hızlı bir şekilde yükselmiştir. Ancak küresel fiyatlarla mukayese edildiğinde önceki duruma göre düşük düzeydedir. Bir başka ifadeyle 2012 yılında karkas ithalatına uygulanan %225 gümrük vergisi ile üretici korunurken bugün karkas ihracatına kısıtlama uygulanmaktadır. Fiyatların maliyetlerin altında seyretmesinin en büyük nedeni talep yönlü zayıflama olarak görülmektedir. Maliyet-fiyat dengesizliğinin devam etmesi, üretimi daraltma riskini arttırma potansiyelindedir. Et ve Süt Kurumu, bu riski azaltmak amacıyla üretici maliyetlerini ve refah payını dikkate alacak bir alım fiyat politikası ile verimliliğin teşvik edildiği modele dayalı ‘Sözleşmeli Besicilik Projesi’ geliştirmiştir” değerlendirmesini yaptı.

Enflasyonu dolar mı tetikliyor, doları enflasyon mu?

Alaattin AKTAŞ

09 Ağustos 2022 Salı

✓ Dövizin aralık ayında spekülasyon yapılarak yükseltildiğini söyleyenler, şimdi de dövizdeki artışın suçlusu olarak enflasyonu gösteriyor.

✓ Sakın arada bir gerçek atlanıyor olmasın! Sakın enflasyonu da döviz yükseltmiş olmasın!

✓ Hem aralıktaki spekülasyona zemin hazırlayanlar, bu durumu yaratanlar kimlerdi?

Tam klasik "**tavuk-yumurta**" sorusu gibi oldu. Hangisi hangisini tetikliyor; enflasyonu dolar mı, doları enflasyon mu? Yoksa ikisini birden harekete geçiren başka etkenler mi var?

Geçenlerde özet olarak şöyle bir açıklama yapıldı:

"Dövizin aralık ayındaki tırmanışında spekülatif etkenler rol oynadı."

İlginç değil mi?

-O dönem spekülasyon yapılmasına zemin hazırlanmamış gibi!

-Hatta hatta özellikle spekülasyon yapılsın istenmemiş gibi!

-Daha da ötesi bu spekülasyon el ovuşturularak izlenmemiş gibi!

-21 Aralık'tan sonra yapılan açıklamalarda "**Bu işten vatandaş zararlı çıktı**" denilerek, o süreçten kimin karlı, kimin zararlı çıkacağına bilindiği itiraf edilmemiş gibi!

09.08.2022

Faiz indirimiyle birlikte kurun oralara gideceği belli ki zaten tahmin edilmişti ve ne zaman ne yapılacağı da hiç kuşkusuz çok önceden kararlaştırılmıştı. Ne yani, 20 Aralık akşamı açıklananlar, yani kur korumalı mevduat, gün içinde mi kararlaştırılmıştı!

Şimdi de tutmuşlar "**Dövizin aralık ayındaki tırmanışında spekülatif etkenler rol oynadı**" diyorlar.

Kesinlikle doğru, "**Spekülatif etkenler rol oynadı**" da, bir kez daha soralım, bu zemini kim hazırladı?

Şimdi yeni bir aşama...

Bu kez tartışma yeni bir boyuta taşındı...

"Döviz kuru aralıkta spekülasyon sonucu artmıştı, şimdi ise enflasyon yüzünden artış yaşıyor."

Arada olan biten atlanmış sanki!

Yani enflasyonun nasıl olup da bu düzeye fırladığı gerçeği.

Sakın enflasyonu buralara taşıyan döviz kuru olmasın!

Hadi bu gerçeği gözden kaçırdınız diyelim, şimdiki kur artışında temel etken enflasyon mu yani?

Bir ülkenin ulusal parasının değeri, o ülkedeki enflasyon ile karşı ülkedeki enflasyon farkı kadar düşer, düşmelidir, tamam.

Ama bırakın teoriyi? Şu an Türkiye için bu teorinin geçerli ve yeterli olması için gereken koşullar var mı?

Varsayın yaz mevsimi avantajıyla fiyatlar artmıyor.

Varsayın ham petrol fiyatları düştü, bu sayede akaryakıtta zam gelmiyor ve fiyatlar yatay seyrediyor.

Şimdi TL değer kaybetmeyecek mi yani?

Eğer teoriye takılıp kalırsanız, evet kaybetmeyecek.

-İyi de her ay neredeyse 10 milyar dolar ticaret açığı veriyorken...

-Yıllık ticaret açığı 80 milyar doları aşmış ve tırmanışını sürdürüyorken...

-Her geçen ay biraz daha fazla dış borçlanmaya gidiyor ve bunların geri ödemesi ve faizi için döviz bulma ihtiyacı duyuyorken...

-Sonuçta dış ticaret açığı turizm gibi, navlun gibi döviz gelirleriyle kapatamayıp, bir de üstüne yine her ay 8-10 milyar dolar cari açık vermeye devam ediyorken...

Nasıl olacak da yalnızca enflasyondaki artışın durmasına bağlı olarak kur artışı da duracak? Kaldı ki biz enflasyonun durması ya da düşmesi derken genellikle yıllık oranın gerilemesini anlıyoruz, oysa döviz geriletecek ya da artışını durduracak kavram, bir önceki düzeye, yani aya göre fiyat artışının olmaması veya çok az olmasıdır.

Biz o aşamanın o kadar uzağındayız ki...

Dövizin üstündeki baskıyı adeta tümüyle yok etmişiz de, yukarıda sıraladığım etkenleri ortadan kaldırmışız da şu enflasyonu da hallettik mi, ki o da yakın(!), kur artışı belasından da kurtulacakmışız.

Büyüklerle masallar kıvamında bir çalı hikayesi!

Enflasyon düşse de dolar düşmeyecek

Bir kez daha altını çizeyim...

Bizde enflasyonun düşmesi kavramı zihinlerde "**Fiyatların gerilemesi olarak yer etkin**" istiyorlar. Oysa enflasyonun düşmesi fiyatların gerilemesi demek değildir. Aynı örneği vereceğim. Enflasyon yüzde 50 iken 100'den 150'ye çıkan bir malın fiyatı, enflasyon yüzde 10'a indiğinde bu kez 150'den 165'e yükselir. Enflasyon oran olarak düşmüştür ama malın fiyatı artmaya devam etmektedir.

Bir kere ortada böyle bir gerçek var. Dolayısıyla "**Enflasyon düştü**" dedikleri koşullarda bile fiyatlar artmaya devam edecek, bu artışın etkisiyle de döviz "**yalnızca enflasyona bağlı olsa bile**" yükselmesini sürdürecektir. Bundan kaçış yok!

Geçtik diğer tüm etkenleri; cari açık veriyor olmamızı, döviz ihtiyacımızın devam edecek olmasını, rezervimizin bulunmamasını, ekonominin geleceğine ilişkin umutların tümüyle tüketilmiş olmasını ve güvensizliği, bu güvensizlikte dolayı yabancının Türkiye'yi tercih etmemesini... Bunları aşabilsek bile Türkiye'de döviz aşağı çekecek şekilde bir fiyat gerilemesi yaşanması o kadar zor ki...

Dolar kaç lira mı olacak?

Gelelim can alıcı soruya, doların kaç lira olacağına...

Aslında başlıktaki sorunun yanıtı çok kolay...

Ben hemen yanıt vereyim:

09.08.2022

"İlk etapta 18 lira aşılacak, sonrasında kritik düzeyler var; en başta 20 düzeyi. Burası da aşıldıktan sonra 22.5 ikinci kritik düzey. Dolar 22.5 ile 23 arasında bir süre salınabilir, 23 aşıldıktan sonra önce 25, sonra 30 görülebilir..."

Siz bu sayıların yerine başka sayılar koyun, 20 demeyin de 21 deyin, 25 yerine 24 yazın, yine olur.

Dikkat ederseniz sayı veriyorum ama zaman yok!

Ben döviz konusunda hem düzey, hem zaman verebilecek kadar bilgi sahibi değilim.

"Dolar şu ay sonu şu kadar, iki-üç ay sonra şu kadar olur" diyenlerin hangi verilerle hareket ettiklerini de bilmiyorum.

Ama dediğim gibi siz de çok rahatlıkla dolar ve euro tahmini yapabilirsiniz ve zaman vermediğiniz sürece tüm tahminlerinizin tutacağı yüzde 100 garantidir.

Esfender KORKMAZ

Bugünkü kriz kaçınılmazdı

9 Ağustos 2022 Salı

Bugün yaşamakta olduğumuz ekonomik sorunları, siyasi iktidar adeta zorla yarattı. Kriz 2018 kur şoku ve TL krizi ile patladı. 2018 yılına kadar geçen 16 yılda yapılanlara bakarsak, krizin kaçınılmaz bir son olduğunu görebiliriz.

1-2018 kur şoku ve TL krizini, o yıla kadar yapılan yanlışlar, o aylardaki eksi reel faiz ile yabancı yatırım sermayesi çıkışı tetikledi.

TÜİK'in mevduat faizi reel getiri oranları tablosuna göre, TL mevduatında faiz getirisi 2018 Ekim krizi öncesinde eksi düzeyde idi.

Haziran	-3,80
Temmuz	-3,85
Ağustos	-5,56
Eylül	-10,93
Ekim	-11,23

Eksi reel faiz, portföy yatırımları girişini azalttı ve çıkışına neden oldu.

2-Uygulamada AKP iktidarının, ilk gününden beri devlet imkanlarını istediği gibi kullandığını gördük. Bu anlamda iktidara destek veren Fetullah Gülen cemaati, devletten beklediği kadar imkan alamayınca, 17-25 Aralık 2013 yolsuzluk iddiaları için hareket geçti. Arkasından 15 Temmuz darbe girişimi geldi.

Sayın Cumhurbaşkanının o zaman "ne istediniz de vermedik" sözü, bizim tezimizi ve iktidarın devlet malı ile ilgili anlayışını gösteriyor.

Bu olaylar ve arkasından O-Hal uygulaması ile Başkanlık sistemi, paralel gelen hukuk ve demokraside kan kaybı, sıcak para ve doğrudan yabancı sermaye çıkışına neden oldu. Döviz de arz-talep dengesi bozuldu. Kur şokları yaşadık.

Demek ki, AKP iktidarı kurumsal, denetime açık ve şeffaf devlet anlayışında olsaydı, devlet malını popülizm amaçlı kullanmasaydı ve gerçekçi bir faiz politikası uygulaysaydı, bugünkü istikrar sorunu olmazdı.

3-Hükümet hâlâ eksi reel faizde ısrar ediyor. TÜİK'in açıkladığı finansal yatırım araçları reel getiri oranlarına göre, 2017 Temmuz ayında mevduata 100 lira yatırımın satın alma gücü olarak parası 55,34 liraya düşmüş. Aynı 100 lirayı Dolarda tutanların parası reel olarak 152,10 liraya, altın alanların parası ise 196,40 liraya çıkmış. AKP hâlâ eksi reel faizde ısrar ediyor.

Finansal yatırım araçlarının reel getiri oranına göre

2017 Temmuz ayında 100 liranın bugünkü reel değeri ne oldu?

YILLAR	TL MEVDUATI	DOLAR	ALTIN
2018	-3,85	15,49	7,30
2019	0,96	1,89	11,31
2020	7,29	8,29	45,08
2021	-9,27	5,56	3,72
2022	-35,26	13,06	9,29

BUGÜNKÜ

REEL DEĞERİ 55,34 152,01 196,40

4-Merkez Bankası ile hükümet uyumlu çalışmadı. Merkez Bankası 2006 yılından sonra açık enflasyon hedeflemesi uyguladı. Hiçbir yıl tutmadı ve MB, TL'yi koruyamadığı için güven kaybetti.

Türkiye'de 2004 yılından 2017 yılına kadar, yapısal sorunlardan kaynaklanan ve yüzde 10 civarında bir kronik enflasyon vardı. Hükümet bu yapısal önlemler dedi ve fakat uygulamada önlem almadı. Hatta daha çok bozdu.

Kamu kaynaklarını popülist amaçlı kullandı. Devlette liyakatı kaldırdı, parti devleti yaptı. Bürokrasi yanlış yaparım diye karar veremiyor ve aynı zamanda bürokratik işlemlerin maliyeti arttı. Sonuçta devlette verimlilik düştü.

İmalat sanayiinde kapasite kullanım oranı düşük olduğu için birim maliyet artıyor ve enflasyona yansıyor. Talep dışında düşük kapasiteye neden olan, finansman sorununu kolaylaştırmak ve teşvik etmek gibi önlemleri almadı. Yerine popülist amaçlı KOBİ kredileri dağıttı.

5-Hükümet bütçe politikasını da ta baştan beri ya yanlış biliyor veya doğru politikalar işine gelmiyor.

Kalıcı ekonomik istikrar için devlet bütçesinde kaynakların etkin kullanılması, cari harcamalar ile yatırım harcamaları arasında optimal bir dengenin olması, kamu yatırımlarının atıl kalmaması gerekir.

AKP iktidarı bütçe ile yatırım yapmadı. Bütçeyi popülist amaçlı kullanarak, siyasi taraftarlara, bir kısım halka destek diyerek dağıttı.

Aynı kaynaklarla devlet yatırım yapsaydı, işsizlik azalırdı.

Yine özelleştirme gelirlerini kullandı, taşıt araçlarından, akaryakıttan, bunların fiyatının iki katına varan vergi aldı, işsizlik sigortasındaki fonları kullandı ve bütçe açıkları azaldı. Buna da mali disiplin diyerek övündü. Ama öte tarafta, yolcusu olmayan hava alanları, TOKİ'nin yaptığı inşaatlar, ölü yatırım olarak kaldı.

Yine bütçe ile yatırım yapılmadı ama kamu-özel işbirliği yoluyla gelecek bütçeler ipotek altına alındı.

Netice olarak hangi ülkede olursa olsun, siyasi iktidarların plansız-programsız; bakkal hesabı ve popülizmle yönettiği hangi ekonomi olursa olsun, kriz kaçınılmaz olur.

İbrahim Kahveci

Şer Güçler ekonomi desteğini çekiyor

Küresel ekonomideki son durumu şöyle özetleyelim: Başta AB ve ABD olmak üzere, gelişmiş ülkeler pandemi sürecinde nerede ise helikopterle para dağıttılar.

2021 itibari ile bu dağıtılan paralar harcamaya dönüşmeye başladı. Ama aynı zaman dilimi içerisinde birçok iş kolunda üretim süreçleri eski düzeyine gelemedi. Çünkü pandemi bir kere sağlık riski gibi bir durum oluşturmuştu.

Talep yüksek ama üretim düşük kalmıştı. Bu durum ise doğal olarak fiyatlara yansiyip enflasyonu artırmaya başladı.

Ama bizim için bu sürecin bir başka ayağı vardı: İHRACAT

Yüksek dış talep, yani Dış Güçler ya da Şer Güçler adeta ekonomimize can suyu olmuş ve neyiz var neyiz yoksa satın almaya başlamıştı.

İlk yedi ayda ihracatımız yüzde 19,1 artışla bu sayede 144,5 milyar dolara yükseldi. (gerçi ithalatımız da %40,7 artışla 206,4 milyar dolara yükseldi. Ama sakın ithalat artışını görmeyin ve söylemeyin.)

İthalattaki artışın nerede ise tamamı fiyat artışından gelirken, ihracattaki artışın yarısı fiyattan yarısı miktar artışından geliyordu. **Yüksek teknoloji ürünü ihracatımız hala %3,0 düzeyinde** kaldığı için bizler Türkiye olarak küresel fiyat artışından yararlanamadık.

***

Bugün Batı Ülkeleri aşırı ısınan ekonomilerini soğutmaya çalışıyor. Bir bakıma pandemide dağıtılan paralarını geri alma peşindeler.

FED geç kalmışlığın verdiği telaş ile şimdilerde çok hızlı faiz artırım sürecinde. ECB de buna uymaya çalışıyor ama halen daha yavaş hareket ediyor.

09.08.2022

Kısaca birçok ülke faiz artırımları ile ekonomilerini soğutmaya çalışırken tek başına ve tam tersi istikametten bizim Merkez Bankası geliyor. Ekonomiyi soğutmak zaten çare değil ama ne yapacağını da bilemiyor.

Küresel faiz artırım süreçleri artık reel sonuçları da vermeye başladı. Önce varlık fiyatları düştü. Çünkü ekonomilerin durağanlaşma beklentisi finansal piyasalarda erkenden satın alındı.

Şimdi talep düşüşü de başladı. İSO İhracat İklim endeksi tam baz değerinde seyrediyor. Ama talep azalması artık herkesin bildiği şey oldu.

Bu ne anlama geliyor?

Artık ihracat artışında ivme kaybedeceğiz. Döviz ihtiyacımız için gerekli kaynaklar çok ama çok daha sıkıntılı hale geldi ve geliyor.

Dış talebin kesilmeye başladığı bir dönemde iç talebi canlı tutmak ne kadar sağlıklı olacak? Halen 25,5 milyar dolardan 62,0 milyar dolara yükselen ilk yedi aylık dış açığı daha nasıl göğüsleyebiliriz?

İşimiz gerçekten zor.

Tek tutar yanımda küresel soğuyan ekonomilerde düşen varlık fiyatları olacak. Mesela petrol 120 dolardan 90 dolara doğru düşerken bunu faiz artırımları sağladı. Benzer şekilde diğer emtia fiyatlarındaki düşüşü de küresel faiz artırımları sağlıyor.

***

Yıllarca Şer Güçler ya da Dış Güçler saldırıyor denilen ekonomimizi aslında ayakta tutan tam da bu güçlerdi. Şimdi o destek de gidiyor.

Bakalım ne olacak? Bakalım yeni denge nasıl kurulacak?

Kendi kendimize ne yapacağımızı ben de çok merak ediyorum... Bekleyip görelim.

09 Ağustos 2022, Salı

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Magandalar sosyal yaşamı kirletiyor

Televizyon haberlerine ve programlarına bakınca Türkiye'de kentlerin giderek artan sayıda magandalar tarafından esaret altına alındığı görülüyor. Uzaktan dehşet içinde izlediğimiz Amerikan kentlerinde ellerine silah alanların okulları, gece kulüplerini bastıklarına ve sinek öldürür gibi insan öldürdüklerine şahitlik ediyoruz.

Benzer durumlar Türkiye'de de görülmeye başladı. Haberlerde, trafikte birbirine yol vermek yerine şoförlerin araçlarını durdurup birbirleriyle kavga ettiklerini veya uzun namlulu silahlarla kahvehanelere ateş açıldığını sık sık izlemeye başladık. Bazı kentlerde de aileler arasındaki kan davalarının, büyük kavgalarla hatta katliamlarla noktalandığını sürekli okuyoruz.

Bunun çözümü acaba nedir?

Örneğin, kadın cinayetlerinde maalesef hiçbir tedbir işe yaramıyor. 16 yaşında genç bir kız, 35 defa savcılık tarafından korumaya alınmasına rağmen bir maganda tarafından öldürüldü.

GAZETECİ ŞİMŞEK'E SALDIRI

İşin garip tarafı, benzer magandalığın bir televizyon programında konuşmacılardan biri tarafından sahneye konulduğunu da gördük.

Söz konusu olayda bir milletvekili ve beraberindeki maganda koruması, konuşmacı olan gazeteci **Latif Şimşek**'e saldırdılar ve onu darp ettiler.

Allah'tan bu kez yargı devreye girdi ve meslektaşımıza saldıran maganda korumayı tutukladı.

AMERİKA'YA BENZEMEMELİYİZ

Toplum olarak bir yerde durup aklımızı başımıza toplamamız gerekiyor.

Sokaklar giderek tehlikeli hale gelmekte. Trafik, artık araçların bir yere gitmesi değil, "**şoförlerin birbirleriyle boğuşmaları**" anlamına geliyor. Kural dinlemeyen şoförler ise her seferinde ölümlü kazaların sorumluları oluyorlar.

Türkiye böyle olmamalı. Ülkemiz bu konuda Amerika'ya benzememeli. Şiddet konusu "**kadın, çocuk, hayvan veya doktor**" diye kategorize edilmeden genel olarak ele alınmalıdır.